

[Pradžia](#) > ... > [Teisės Aktai Ir Teismo Praktika](#) > [Nacionalinės Teisės Aktai](#) > [Ireland](#)

Nacionalinės teisės aktai

Turinį pateikė

Airija

Airija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Airijos teisinę sistemą.

Teisinė tvarka

1. Teisinės priemonės / teisės šaltiniai

1.1. Nacionaliniai šaltiniai

Airijos Konstitucija (air. *Bunreacht na hÉireann*), kuri įsigaliojo 1937 m. gruodžio 29 d., yra pagrindinis Airijos įstatymas. Joje nustatytos valstybės institucijos bei aparatas ir numatytas valdžių padalijimas į tris valdžias: įstatymų vykdomąją, įstatymų leidžiamąją ir teisminę valdžią. Joje taip pat garantuojamos pagrindinės teisės, kurias teismai griežtai išaiškino ir išplėtė.

Pirminės teisės aktai – *Oireachtas* (parlamento), kurį sudaro Airijos prezidentas, *Seanad Éireann* (aukštieji rūmai) ir *Dáil Éireann* (žemieji rūmai), priimti aktai. Pirminės teisės aktai skirstomi į: Konstitucijos keitimo įstatymus; kad šie įstatymai įsigaliojotų, jiems per referendumą turi pritarti visuomenė; viešuosius bendruosius įstatymus, kurie taikomi visuotinai; privačiuosius įstatymus, kurie skirti konkretaus asmens ar asmenų grupės elgesiui reglamentuoti.

Antrinės teisės aktai – tai priemonė, kuria Airijos parlamentas gali Vyriausybės ministru arba konkrečiai institucijai suteikti įgaliojimus priimti teisės aktus. Įgaliojimai priimti deleguotuosius teisės aktus turi būti tiesiogiai suteikti pirminės teisės aktais, o jų įgyvendinimui taikomos griežtos sąlygos – įgyvendinami principai ir politika turi būti aiškiai ir vienareikšmiškai nurodyti pagrindiniame akte, o antrinės teisės aktus priimanti institucija privalo jų griežtai laikytis. Įstatymo lydymieji teisės aktai yra dažniausiai pasitaikanti antrinės teisės aktų rūšis, tačiau antrinės teisės aktai taip pat gali būti nutarimai, potvarkiai, taisyklės, programos ar statutai.

Pagal Konstitucijos 50 straipsnį toliau galioja iki 1922 m. priimti su Airija susiję įstatymai (t. y. Jungtinės Karalystės parlamento įstatymai) ir Airijos laisvosios valstybės (1922–1937 m.) priimtoms priemonėms, kurie neprieštarauja Konstitucijai. Daug iki 1922 m. priimtų įstatymų, kurie Airijai nebebuvo aktualūs, buvo panaikinta 2005–2012 m. įstatymų peržiūros įstatymu.

Airijos teisinė sistema yra bendrosios teisės sistema, o tai reiškia, kad teisėjų kuriama teisė yra svarbus teisės šaltinis. Pagal precedento doktriną, dar vadinamą *stare decisis*, teismas privalo vadovautis ankstesnėse bylose priimtais sprendimais, ypač aukštesnių teismų sprendimais. Tačiau tai yra politika, o ne privaloma griežta taisyklė. Šis teisės šaltinis apima taisykles, bendruosius principus, aiškinimo būdus ir aksiomas. Pagal *stare decisis* doktriną skiriamas *ratio decidendi*, privaloma sprendimo dalis, kurią reikia vykdyti, ir *obiter dictum*, teisėjo byloje pateiktos pastabos dėl byloje kilusių klausimų arba bylai nereikšmingų klausimų, taip pat dėl tokių klausimų, dėl kurių nebūtina priimti sprendimo. *Obiter dictum* būsimose bylose neprivaloma, tačiau ja galima remtis.

1.2. Europos Sąjungos teisė

Kadangi Airija yra Europos Sąjungos (ES) narė, Sąjungos teisė yra svarbi Airijos nacionalinės teisinės sistemos

dalys. ES narystės įsipareigojimai reiškia, kad Konstitucija ir kiti nacionaliniai įstatymai yra pavaldūs ES teisei visais atvejais, kai Bendrija turi kompetenciją. Reikėjo iš dalies pakeisti Konstituciją, kad valstybei būtų leista įstoti į ES ir būtų išvengta Konstitucijos ir Sąjungos teisės nuostatų prieštaravimo.

1.3. Tarptautiniai teisės šaltiniai

Airija yra pasirašiusi daug tarptautinių susitarimų ir sutarčių ir yra daugybės tarptautinių organizacijų narė. Konstitucijoje numatyta, kad Airija pripažįsta visuotinai pripažįstamus tarptautinės teisės principus, kuriais reglamentuojami valstybių santykiai.

Airija yra dualistinė valstybė; kad tarptautiniai susitarimai turėtų oficialų teisinį statusą valstybėje, o ne tik tarp valstybių, Airijos parlamentas turi juos perkelti į nacionalinę teisę.

1953 m. Airija pasirašė Europos žmogaus teisių konvenciją; nuo to laiko, atsižvelgiant į Airijos tarptautinius teisinius įsipareigojimus, piliečiai gali remtis šios konvencijos nuostatomis Europos Žmogaus Teisių Teisme. 2003 m. Įstatymu dėl Europos žmogaus teisių konvencijos, kuriuo EŽTK buvo perkelta į Airijos teisę, šios konvencijos nuostatomis buvo suteikta teisinė galia nacionalinėje teisėje.

2. Kiti šaltiniai

Nesant oficialių teisės normų, bylos metu advokatai ir teismas, priimdamas sprendimą, gali remtis teisės doktrina. Nors diskutuojama, ar ja apskritai turėtų būti remiamasi ir jos įtaka pastaraisiais metais galėjo sumažėti, teismai ja rėmėsi aiškindami Konstituciją ir išvardydami konstitucines teises, konkrečiai nenurodytas Konstitucijos tekste.

3. Teisės šaltinių hierarchija

Konstitucija užima aukščiausią vietą Airijos teisinėje sistemoje. Teisės aktai, Vyriausybės ir administraciniai sprendimai ir praktika gali būti peržiūrėti dėl atitikties Konstitucijai.

Tačiau Konstitucijoje nustatyta, kad jokie įstatymai ar priemonės, kurie reikalingi dėl narystės ES, ja nebus pripažįstami negaliojančiais. Tai nustatyta Konstitucijos 29.4.6 straipsnyje. Taigi, ES teisei teikiama pirmenybė prieš visus nacionalinius įstatymus, įskaitant Konstituciją. Kadangi ES teisėje nustatyta, kad jos įgyvendinimo būdai nustatomi pagal nacionalinius procedūrinius reikalavimus, priemonės, kuriomis įgyvendinama ES teisė, vis tiek turi atitikti procedūrinius konstitucinius reikalavimus.

Pagal 2003 m. Įstatymą dėl Europos žmogaus teisių konvencijos asmenys gali remtis šios konvencijos nuostatomis Airijos teismuose. EŽTK buvo perkelta subkonstituciniu lygmeniu ir Konstitucija išlaiko viršenybę. EŽTK reikalaujama, kad teismai nacionalines nuostatas aiškintų ir taikytų kiek įmanoma atsižvelgdami į joje įtvirtintus principus. Jei nacionaliniai teisės aktai neatitinka EŽTK, bus priimta nesuderinamumo deklaracija.

Teismai yra konstatavę, kad pagal Konstitucijos 29.3 straipsnį tarptautinės paprotinės teisės principai yra nacionalinės teisės dalis, tačiau tik tiek, kiek jie neprieštarauja Konstitucijai, teisės aktams ar bendrajai teisei. Tarptautiniai susitarimai gali būti ratifikuoti tik tuo atveju, jei jie atitinka Konstituciją; kitu atveju būtina surengti referendumą.

Teisės aktai gali būti keičiami ar iš dalies keičiami vėlesniais teisės aktais. Antrinės teisės aktai ir perduodami įgaliojimai priimti antrinės teisės aktus gali būti pakeičiami pirminės teisės aktais, tačiau antrinės teisės aktais negali būti panaikinti pirminės teisės aktai. Teismai teisės aktus gali panaikinti remdamiesi tuo, kad šie aktai negalioja atsižvelgiant į Konstitucijos nuostatas (po 1937 m. priimti teisės aktai) arba kad jie nesuderinami su Konstitucija (iki 1937 m. priimti teisės aktai). Taikoma prielaida, kad po 1937 m. priimti teisės aktai atitinka Konstituciją.

Teismų sprendimai gali būti pakeičiami norminiais ar konstituciniais aktais ir vėlesniais lygiaverčių arba aukštesnių teismų sprendimais.

4. Viršnacionalinių priemonių įsigaliojimas

Pradinis Konstitucijos projektas nebuvo suderinamas su Europos bendrijos teise. Pavyzdžiui, joje buvo nustatyta, kad vienintelis teisės aktų leidėjas Airijoje yra parlamentas. Dėl šios priežasties į Konstituciją buvo įtraukta nuostata, kurioje nustatyta, kad joks įstatymas, aktas ar priemonė, kurie reikalingi dėl narystės ES, ja nebus pripažįstami negaliojančiais. Tačiau buvo pripažinta, kad jei taikymo sritis ar tikslai pasikeistų, pavyzdžiui, sudarius naują sutartį, dėl to visuomenė turi balsuoti referendume ir, jei visuomenė pritarė, bus įtraukta nuostata, kuria patvirtinama, kad valstybė tokią sutartį gali ratifikuoti.

Jei ES teisės aktuose reikalaujama, kad valstybė juos perkeltų į nacionalinę teisę, tai daroma pirminės teisės aktais arba, kaip labiau įprasta, Vyriausybės arba Vyriausybės ministro priimtu įstatymo lydimuoju teisės aktu.

Pagal Konstituciją tarptautiniai susitarimai tampa nacionalinės teisės dalimi, jei taip nusprendžia Airijos parlamentas. Paprastai tai daroma priimant įstatymą (pavyzdys – 2003 m. įstatymas dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, kuriuo Konvencija buvo perkelta į nacionalinę teisę, o dėl to asmenys gali remtis jos nuostatomis nacionaliniuose teismuose).

5. Institucijos, kurios turi įgaliojimus priimti teisės normas

Konstitucijoje nustatyta, kad Airijos parlamentas (air. *Oireachtas*), kurį sudaro *Dáil* (žemieji rūmai), *Seanad* (aukštieji rūmai) ir prezidentas, turi „išimtinę teisę valstybės vardu leisti įstatymus“ atsižvelgiant į Konstitucijoje nustatytus Bendrijos narystės įsipareigojimus. Teisės akto pasiūlymą kaip teisės akto projektą Prezidentas turi pasirašyti kaip įstatymą, kad šis teisės aktas įsigaliotų; jei Prezidentui kyla abejonių dėl siūlomo teisės akto projekto konstitucingumo, jis gali sušaukti valstybės tarybą ir prireikus teisės akto projektą perduoti Aukščiausiajam Teismui, kad šis pagal Konstitucijos 26 straipsnį nustatytų, ar projektas neprieštarauja Konstitucijai.

Kaip minėta pirmiau, Airijos parlamentas (air. *Oireachtas*) įgaliojimus priimti teisės aktus gali deleguoti Vyriausybės ministrui ar kitai institucijai, o šie įgaliojimai griežtai apibrėžiami delegavimo priemonėje. ES direktyvos paprastai įgyvendinamos įstatymo lydimuoju teisės aktu, kurį priima ministras. Įgaliojimai priimti teisės aktus gali būti deleguojami įvairioms institucijoms, pavyzdžiui, Vyriausybės ministrams, teisės aktuose nustatytoms taryboms, pusiau valstybinėms institucijoms, reguliavimo institucijoms, ekspertų institucijoms ir vietos valdžios institucijoms.

Pagal Konstituciją Vyriausybė yra atsakinga už išorės santykius; atsižvelgdama į konstitucinius reikalavimus ji gali pasirašyti tarptautines sutartis ir susitarimus ir įstoti į tarptautines organizacijas.

Pagal bendrosios teisės sistemą teisėjų kuriama teisė yra privaloma.

6. Teisės normų priėmimo tvarka

6.1. Konstitucija

Pagal Konstitucijos 46 straipsnį pirmasis jos pakeitimo priėmimo etapas yra įstatymo projekto inicijavimas žemuosiuose rūmuose. Su šiuo įstatymo projektu turi susipažinti abiejų Airijos parlamento rūmų; tada dėl projekto reikia rengti referendumą, kad visuomenė jam pritarėtų arba nepritartų. Pagal 47 straipsnio 1 dalį laikoma, kad visuomenė pritarė pasiūlymui, jei galiojančių balsų dauguma pritarė, kad jis būtų priimtas kaip įstatymas. Toks įstatymo projektas turi būti suformuluotas kaip Konstitucijos keitimo įstatymas ir jame negali būti jokių kitų pasiūlymų. Jei visuomenė įstatymo projektui pritaria, Prezidentas privalo jį pasirašyti ir tinkamai paskelbti kaip įstatymą.

47 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pasiūlymas ne dėl Konstitucijos keitimo, dėl kurio buvo surengtas referendumas, vetuojamas, jei balsų dauguma pasiūlymui nepritarė, o galiojančius balsus, kuriais pasiūlymui nepritarė, pateikė ne mažiau kaip trečdalis registruotų rinkėjų.

6.2. Teisėkūros procedūra

Pirmajame pirminės teisės aktų priėmimo etape įstatymo projektas paprastai inicijuojamas vienuose iš Airijos

parlamento rūmų. Kiekvienas žemuosiuose rūmuose inicijuotas įstatymo projektas turi būti siunčiamas aukštiesiems rūmams, kad šie jį apsvarstyty ir priimtų pakeitimus, kuriuos žemieji rūmai privalo apsvarstyti. Tačiau, jei įstatymo projektas inicijuojamas ir priimamas aukštuosiuose rūmuose, o žemuosiuose rūmuose vėliau pakeičiamas, laikoma, kad įstatymo projektą inicijavo žemieji rūmai ir jis turi būti grąžinamas aukštiesiems rūmams apsvarstyti.

Prieš paskelbiant įstatymo projektą jį turi patvirtinti abeji Airijos parlamento rūmai, o Prezidentas jį turi pasirašyti kaip įstatymą. Teisėkūros procedūros metu žemieji rūmai ir aukštieji rūmai įstatymo projektą gali keisti. Tačiau Konstitucijoje įtvirtinta žmonių išrinktų žemųjų rūmų viršenybė. 23 straipsnyje nustatyta, kad, jei aukštieji rūmai prieš žemųjų rūmų valią atmetė arba pakeitė įstatymo projektą, žemieji rūmai per 180 dienų gali priimti rezoliuciją, kuria pripažįstama, kad teisės akto projektui pritarė abeji rūmai. Aukštieji rūmai teisės akto projektą gali atidėti iki 90 dienų, tačiau jie neturi įgaliojimų neleisti, kad projektas taptų įstatymu, arba jį keisti, išskyrus atvejus, kai žemieji rūmai su tuo sutinka.

Daugumą įstatymų projektų žemuosiuose rūmuose inicijuoja Vyriausybės ministras.

Su finansais susiję įstatymų projektai (t. y. projektai, kuriais nustatomas, panaikinamas, atšaukiamas, pakeičiamas ar reglamentuojamas apmokestinimas, ir projektai dėl viešųjų lėšų mokesčių) gali būti inicijuojami ir priimami tik žemųjų rūmų. Toks įstatymo projektas siunčiamas aukštiesiems rūmams, kad jie pateiktų rekomendacijas.

Galutiniame teisėkūros procedūros etape Prezidentas įstatymo projektą pasirašo kaip įstatymą. Pasikonsultavęs su Valstybės taryba Prezidentas gali įstatymo projektą arba konkrečią jo dalį perduoti Aukščiausiam Teismui, kad šis nuspręstų dėl jo konstitucingumo. Tai vadinama prašymu pagal 26 straipsnį. Jei Aukščiausiasis Teismas nusprendžia, kad įstatymo projektas atitinka Konstituciją, jis teismuose daugiau negali būti ginčijamas konstituciniais pagrindais, o Prezidentas privalo jį pasirašyti kaip įstatymą. Jei nustatoma, kad įstatymo projektas prieštarauja Konstitucijai, Prezidentas turi atsakyti jį pasirašyti kaip įstatymą.

6.3. Antrinės teisės aktai

Pagrindiniame teisės akte paprastai nustatoma, kad Airijos parlamentas gali panaikinti arba patvirtinti deleguotuosius teisės aktus, kuriuos šiuo teisės aktu leidžiama priimti. Šiose nuostatuose paprastai nurodoma, kad priemonės turi būti pateiktos susipažinti kuriems nors arba abejiems Airijos parlamento rūmams, kurie per nustatytą laikotarpį gali jas panaikinti. Ši panaikinimo tvarka taikoma visiems antrinės teisės aktams, kuriais įgyvendinamos ES priemonės. Priėmus tam tikrus įstatymo lydimuosius teisės aktus jie turi būti atiduoti saugoti į nurodytas bibliotekas, o oficialiajame Airijos valstybės leidinyje [Iris Oifigiúil](#) turi būti skelbiamas pranešimas apie jų priėmimą.

6.4. Tarptautinė teisė

Vyriausybė gali pasirašyti tarptautines sutartis ar susitarimus arba įstoti į tarptautines organizacijas, tačiau pripažįstama, kad Vyriausybė to negali daryti, jei taip būtų apribojami Airijos parlamentui suteikti išimtiniai įgaliojimai priimti įstatymus arba būtų kitaip pažeidžiama Konstitucija. Dėl šios priežasties teismai pripažino, kad Vyriausybė negali pritarti Europos Sąjungos sutartims, kuriomis keičiama Konstitucijos taikymo sritis ir tikslai, išskyrus atvejus, kai visuomenė tam pritaria per konstitucinį referendumą.

7. Nacionalinių teisės normų įsigaliojimas

Konstitucijos pakeitimai įsigalioja po to, kai jiems pritaria visuomenė, o Prezidentas pasirašo įstatymo projektą, kuriuo pasiūlytas pakeitimas.

Įstatymo projektas tampa įstatymu tą dieną, kurią jį pasirašo Prezidentas, ir tą pačią dieną įsigalioja, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Prezidentas įstatymo projektą paprastai pasirašo ne anksčiau kaip penktą ir ne vėliau kaip septintą dieną nuo jo pateikimo. Įstatyme gali būti nurodyta jo įsigaliojimo data arba gali būti nustatyta, kad ministras gali priimti įsakymą dėl įsigaliojimo (antrinį teisės aktą), kad įstatymas arba jo dalis įsigaliotų. Prezidentas yra įpareigotas oficialiai paskelbti įstatymo projektą Airijos valstybės oficialiajame leidinyje paskelbdamas pranešimą, kuriame nurodoma, kad šis projektas tapo įstatymu.

Antrinės teisės akte nurodoma jo įsigaliojimo data.

Teismo sprendimai paprastai įsiteisėja jų priėmimo dieną.

8. Prieštaravimų tarp skirtingų teisės šaltinių sprendimo būdai

Bet kokius prieštaravimus tarp skirtingų teisės normų ar šaltinių nustato teismai.

Išskyrus ES teisės viršenybę, Konstitucija yra pagrindinis valstybės įstatymas, kuriam teikiama pirmenybė esant bet kokiems Konstitucijos ir kitų įstatymų prieštaravimams. Pagal Konstitucijos 34 straipsnį asmenys Aukštajame teisme gali ginčyti teisės akto teisėtumą konstituciniu požiūriu. Dėl tokio sprendimo galima paduoti apeliacinį skundą Aukščiausiajam Teismui. Asmenys taip pat gali pateikti skundą dėl to, kad valstybės veiksmais buvo pažeistos jų konstitucinės teisės arba konstitucinė procedūra.

Taikoma prielaida, kad po 1937 m. Konstitucijos priėmimo priimti teisės aktai atitinka Konstituciją, kol nenustatoma priešingai.

Gali susiklostyti situacijos, kai Konstitucijos nuostatos, ypač nuostatos dėl pagrindinių teisių, tam tikra apimtimi yra nesuderinamos. Teismas naudojami keliomis priemonėmis sprendimams šiose bylose priimti, įskaitant pažodinį ar gramatinį aiškinimą, istorinį aiškinimą, teleologinį ar darnųjį metodą, proporcingumo doktriną, teisių hierarchijos metodą ir įsipareigojimo prigimtinai teisei ir prigimtinėms teisėms metodą.

Pasitaikė atveju, kai dėl nepopuliaraus teismo sprendimo ar išaiškinimo buvo surengtas referendumas dėl Konstitucijos keitimo.

Jei asmuo mano, kad teisės aktu buvo pažeistos jo teisės, nustatytos Europos žmogaus teisių konvencijoje, jis gali kreiptis į teismą, kad šis priimtų nesuderinamumo deklaraciją.

ES teisė turi konstitucinį imunitetą, nes Konstitucijoje nustatyta, kad jokie įstatymai ar priemonės, kurie reikalingi dėl narystės, ja nebus pripažįstami negaliojančiais, nors šių įstatymų ar priemonių įgyvendinimo būdai turi atitikti Konstituciją.

Be konstitucinių klausimų, dėl deleguotojo teisės akto teisėtumo sprendžiama pagal tai, ar jis atitinka pagrindinį teisės aktą.

Daugiau informacijos apie Airijos teisinę sistemą, teisės aktus ir Konstituciją galima rasti šiose svetainėse:

- <https://www.gov.ie/en/organisation/departments-of-the-caoiseach>
- <https://www.courts.ie/judgments>
- <https://www.irishstatutebook.ie>
- <http://www.bailii.org>

■ Paskutinis naujinimas: 16/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.